

Nebylo-li docíleno dohody, musí vodoprávní úřad o sporné výši požadované náhrady s příbráním znalců rozhodnouti. Rozhodnutí toto nepodléhá přezkoumání soudem, nýbrž jest jen naříkatelno správní cestou instanční. Ač moravský a slezský zákon nemají výslovného ustanovení o tom, že ve sporu o náhradě rozhoduje vodoprávní úřad, nelze o tom pochybovati, že k řešení tohoto sporu i ve jmenovaných dvou zemích jest příslušný úřad vodoprávní.

Pokud náhrady za připojení družstevního díla k pozemku žadatelově se týká, nebude zajisté nesnadno zjistiti faktické výdaje, které adaptace ta vyžadovala. Celý tento náklad musí žadatel nahraditi.

Obtížnější však bude rozhodnutí o příspěvku na náklad zařizovací a udržovací. V tomto směru bude věcí znalce, aby určil poměr předmětného příspěvku k celkovému nákladu na dílo družstevní vynaloženému. Nesmí býti při tom puštěno se zřetele, že pod nákladem zařizovacím bude lze rozuměti pouze ten obnos, který družstvo ze svých prostředků (nikoli ze subvencí) na podnik vynaložilo. Ohledně udržovacího nákladu bude rovněž pouze spravedливо, když od nákladu tohoto, dosavadními členy již hrazeného, odpočtěna bude ta hospodářská výhoda, kterou dosavadní členové z podniku družstevního již získali.

Příspěvek pak k budoucím nákladům udržovacím určen bude dle klíče stanovami pro rozvrh příspěvků těch stanoveného, resp. nemají-li stanovy příslušného ustanovení, tedy dle normy §§ 66. a 67.

§ 64. Vystoupení a vyloučení ze svazku družstevního.

Proti vůli ostatních společníků lze vyloučiti pozemek ze svazku společenstva tehdy,¹⁾ když pozemek ten z podniknutého zřízení buď naprosto neb trvale nenabyl zvláštování neb vysušování mu nevyhnutelného, aneb když tohoto zvláštování

¹⁾ Moravský zákon odchylně stanoví, že za vyloučení pozemku z družstva lze tehdy žádati, když dílo družstevní bez dostatečného důvodu ve stanovené lhůtě nepočalo a mimo to, když předpokládaný prospěch se v přiměřené lhůtě po dohotovení staveb nedostavil.

nebo vysušování nabýti může²⁾) přijetím do některého společenstva sousedního aneb vlastním zřízením díla k tomu způsobilého, aniž by tím zmařen byl účel společenstva, z něhož pozemek vyloučen býti má.

Chce-li společník vystoupiti, jenž byl pozdějším svým přijmutím příčinou, že se něco zvláštního přistrojilo nebo přestrojilo (§ 63.), což po vystoupení jeho jest příhodnému dosažení společného snažení na újmu, jest k žádosti společenstva zavázán, aby věci přistrojené nebo přestrojené opět v bývalý způsob uvedl, aneb aby opatření učinil, jichž třeba, aby škoda přestala.

Byl-li vystupující majetník pozemku společníkem z donucení, může od společenstva žádati, aby příspěvky dané mu vráceny a aby díla strojená na jeho pozemku a po vystoupení jeho nepotřebná byla odklizená, v čemž, neučiní-li se úmluva, rozhodne úřad politický.

Záleží-li zdar celého podniknutí na tom, aby pozemek některý byl vyloučen ze společenstva, může za toto vyloučení většina společenstva žádati, avšak v tomto případě buď dána společníku, jenž se vylučuje, náhrada v ten způsob, že se mu vrátí přiměřený díl nákladu na zřízení, jehož částku, neučiní-li se úmluva, ustanoví úřad politický na základě dobrého zdání znalců.³⁾

Není zajisté námitek proti tomu, aby vlastník určitého pozemku, do svazku družstevního pojatého, se strany jedné a družstvo se strany druhé se vzájemně dohodli, aby pozemek ten a za jakých podmínek byl ze svazku propuštěn. K dohodě takové není třeba souhlasu vodoprávního úřadu, leč tento má vzhledem k ustanovení § 65. z moci úřední k tomu přihlížeti, aby věřitelé družstva nebyli výstupem toho nebo onoho člena poškozeni. Byla-li by obava tato v konkrétním případě odůvodněna, může vodoprávní úřad výkon takového usnesení valné hromady zastaviti ať již z moci úřední, ať k dožádání družstevních věřitelů. Proti takovému nálezu vodoprávního úřadu jest ovšem přípustno odvolání k vyšší instanci správní.

²⁾ Moravský zákon tohoto případu neuvádí.

³⁾ Moravský zákon stylisuje poslední tento odstavec jinak, leč význam jeho jest naprosto týž.

Leč nelze pochybovati o tom, že k vzájemné dohodě jen zřídka kdy dojde a že naopak bude se vlastník určitého pozemku domáhati výstupu ze svazku družstevního proti vůli ostatních družstevníků representovaných valnou hromadou aneb naopak bude družstvu záležeti na tom, aby v jistých případech byl pozemek proti vůli vlastníkově z družstva vyloučen.

Jak výstup z družstva proti vůli ostatních družstevníků tak i nucené vyloučení pozemku z družstva jest § 64. za určitých předpokladů dovoleno.

Především nutno na to upozorniti, že ač předpis § 64. mluví pouze o družstvech zavlažovacích a odvodňovacích, vztahuje se nesporně i na družstva ochranná a regulační, jak vysvítá z bezprostředního umístění § 64. za § 63., který výslovně na všechna tato družstva se vztahuje. Mimo to (dle Pantůčka) spočívá vypuštění družstev ochranných a regulačních z předpisu § 64. na redakčním nedopatření. —

I. Vystoupení z družstva proti vůli ostatních družstevníků jest přípustno, t. j. vlastník předmětného pozemku má nárok na toto vystoupení, když buď

a) pozemek ten z podniknutého zřízení buď naprosto neb trvale nenabyl prospěchu, dílem tím pro každý pozemek na družstvu zúčastněný očekávaného (moravský zákon připojuje doložku „v přiměřené lhůtě“).

Jak z ustanovení § 54. vysvítá, vyžaduje zákon aspoň při družstvech s povinným členstvím, aby projektované družstevní dílo bylo nesporně co celek užitečné. Není třeba, jak z § 66. odst. třetího patrno, aby užitečnost podniku projevovala se u všech pozemků družstevních stejnou měrou, leč jest bezpodmínečně nutno, aby projektovaný podnik skytal každému účastníku určitou výhodu. Nedostavila-li se tato výhoda buď vůbec aneb ne trvale, tedy také ne v pravý čas, objeví-li se kdykoli později, že projekt ohledně předmětného pozemku není proveditelný buď z důvodů technických neb hospodářských a tím ztrácí-li význam pro tento pozemek, může vlastník jeho i proti vůli ostatních družstevníků žádati za jeho vyloučení. Pro odůvodnění tohoto výstupu nepostačí, že prospěšné účinky družstevního podniku nejeví se

snad v takové míře, jak bylo předpokládáno. Jest třeba, aby podnik družstevní ohledně dotyčného pozemku selhal. Je-li prospěch pouze menší, než jak původně se očekávalo, leč je-li přece nějaký, nemá vlastník práva žádati za vyloučení pozemku ze svazku družstevního, nýbrž za revisi klíče příspěvkového a tudíž za snížení příspěvků na pozemek tento připadajících.

Okolnost, že podnik družstevní nepřináší určitému členu žádných výhod, nýbrž působí mu jen škodu, zakládá nárok na vyloučení jeho pozemku z družstva. Dokud však návrh ten nebyl úřadem uznán, zůstává vlastník pozemku ještě dále členem družstva a musí tudíž plniti všechny povinnosti vůči družstvu, s členstvím tím spojené.⁴⁾

b) Vedle případu sub a) vylíčeného může vlastník žádati za přivolení k výstupu tehdy, když buď chce se připojití dotyčným pozemkem k družstvu sousednímu, stejný účel sledujícímu, aneb chce vlastním zařízením cíle toho dosáhnouti, v obou případech však pod tou výslovnou podmínkou, že výstupem svým nezmaří účel vodního družstva, jehož dosavad byl členem. (Moravský zákon, jak v předu uvedeno, nezná tento důvod k výstupu proti vůli družstva, za to však náhradou uvádí případ jiný a to tehdy, jestliže dílo bez dostatečného důvodu a ve stanovené lhůtě nepočalo.)

Chce-li vlastník uplatňovati důvod výstupu právě uvedený, nepotřebuje snad prokazovati, že splněn jest současně i předpoklad výše sub a) zmíněný, t. j. že neměl z družstevního podniku prospěchu. Kterýkoli z obou důvodů (a i b) lze uplatňovati alternativně, samostatně, aniž by podmínka jednoho byla současně též podmínkou druhého.

Účel družstva nebude vystoupením žadatelovým zmařen tehdy, když udržovací náklad na podnik družstva odchodem žadatelovým zmenšeného bude převyšěn prospěchem, který zbývajícím pozemkům podnik družstevní dosud poskytuje. Zajisté však nebude lze přivolití k vystoupení, kdyby vyloučením žadatelova pozemku ze svazku družstevního zvětšil se poměrný náklad zbývajících členů tak, že stal by se neúměrným k prospěchu, jím dílem družstevním skytaného.

⁴⁾ Srov. Budw. 10198 A ai 1914.

Ať již žadatel vystoupí z družstva proti vůli družstevníků z důvodu sub a) nebo sub b) uvedeného, vždycky má právo i povinnost, aby i v ohledu hospodářském poměr svůj k družstvu zlikvidoval.

Zákon v té příčině rozeznává mezi družstevníky, kteří se stali členy družstva dobrovolně, a těmi, kteří byli výrokem úřadu na základě usnesení většiny ke vstupu donuceni. Jest pochopitelné, že zákon v tomto případě nefavorisuje členy dobrovolné, jichž úsilím a souhlasem podnik družstevní vznikl aneb v případě § 63. byl na jich pozemek rozšířen vůči těm, kteří proti své vůli byli do družstva pojati.

Členové dobrovolní, za něž počítati jest i toho, kdo dle § 63. dodatečný vstup do družstva si vymohl, neobdrží při výstupu svém ničeho z toho, čím na podnik družstevní přispěli (argum. § 64. odst. třetí a contr.).

Členové ke vstupu donucení obdrží zpět — opírají-li svůj výstup o podmínku výše sub a) uvedenou — veškeré příspěvky družstvu poskytnuté, v případě ad b), však jen rozdíl mezi tím, kolik na podnik družstevní přispěli, a kolik z podniku vytěžili, tudíž rozdíl mezi zařizovacím a udržovacím nákladem jimi hrazeným se strany jedné a prospěchem z podniku získaným na straně druhé.

Mimo to mají donucení členové nárok (nikoli však povinnost) na to, aby odstraněna byla z jejich pozemků všechna ta zařízení družstevní a to na náklad družstva, která pro další provozování družstevního podniku nejsou nutná. Jsou-li nutná, musí trpěti služebnost.

Členové dobrovolní ani tohoto nároku nemají a musí tudíž trpěti na svém pozemku i ta družstevní zařízení, která pro další provoz podniku nejsou nutná. Není však důvodu proto, aby jim bylo bráněno v odstranění těchto zbytečných družstevních zařízení jich vlastním nákladem.

Speciální ustanovení obsahuje zákon od odstranění zařízení na pozemku, dodatečně do svazku družstevního pojatém. Vlastník tohoto pozemku, domáhá-li se výstupu, nemá sám nároku na odstranění družstevních zařízení, nýbrž právě naopak povinnost, aby svým nákladem odčinil veškery adaptace, které byly při dodatečném jeho vstupu do družstva provedeny a které po jeho vystoupení byly by na újmu dosažení družstevního účelu (§ 64. odst. druhý). Pro splnění tohoto závazku

má právo volby: buď musí uvést dílo družstevní v původní stav, jaký vykazovalo v době před dodatečným jeho vstupem aneb musí učiniti ta opatření, jichž jest třeba, aby hrozící újma byla odvrácena.

Nebylo-li o žádaném výstupu ze svazku družstevního dočleno dohody mezi vlastníkem pozemku a družstvem, aneb nebyly-li toutéž smírnou cestou vyřízeny otázky týkající se vrácení splacených příspěvků a odstranění zařízení družstevních z pozemků žadatelova, rozhodne o nároku a jeho předpokladech úřad vodoprávní na základě znaleckého posudku.

II. Vyloučení pozemku ze svazku družstevního družstvem proti vůli jeho vlastníka upraveno jest čtvrtým odstavcem § 64.

Vodní družstvo může, usnese-li se na tom valná hromada absolutní většinou všech členů (tudíž nikoli jen členů hlasujících), žádati za rozhodnutí vodoprávního úřadu, aby určitý pozemek (objekt) byl ze svazku družstevního vyloučen, jestliže vyloučení toho jest třeba v zájmu celkového zařízení, nikoli tedy jen v zájmu většiny. Zejména tudíž tehdy, lze-li zařízení družstevní provést na pozemku vylučovaném jest s velkým nákladem, který by nepoměrně zatížil členy ostatní a tím ohrozil celkovou prosperitu podniku.

Vyloučený člen má nárok na vrácení přiměřeného dílu příspěvku, které na podnik vynaložil. Nemůže však žádati vrácení veškerých příspěvků, nýbrž pouze cenu svého podílu na družstevním podniku, ježto dokud byl ještě členem, nesl risiko podnikatelské, pozbyl-li podnik časem na ceně, zmenšila se i cena jeho podílu.

O výši náhrady (vrácení příspěvků) rozhodne, neshodnou-li se strany, úřad vodoprávní v kontradiktorním řízení na základě znaleckého posudku.

§ 65. Rozchod družstva.

Společenstvo vodní, učinivši dosti závazkům svým proti jiným osobám, může se usnesením nadpoloviční většiny hlasů rozejíti (§ 24. zák. říšského). Většina hlasů, již k tomu třeba, budiž počítána dle toho, co ustanovuje § 56.